S.N.A.R.
LECTURĂ

Scînteia

JURNALUL ROMÂNIEI 1989 – ACUM DOUĂZECI DE ANI

Numărul 49 | Miercuri, 25 februarie 2009 – Sâmbătă, 25 februarie 1989 | DISTRIBUIT ÎMPREUNĂ CU JURNALUL NAȚIONAL

JURNALUL ZILEI

Au trecut aproape două luni de la încheierea anului 1988 și colectivele oamenilor muncii își desemnau în această perioadă câștigătorii întrecerilor socialiste. La IEFM Navrom, marinarii flotei comerciale române au ales, prin „forum democratic", după cum relata ziarul „Dobrogea nouă" din Constanța, fruntașii în muncă. La nave, s-au detașat „Brănești" (locul I), „Călărași" (locul II) și „Vâlcea" (locul III). La navigatori, primul a fost Constantin Preda (comandant de cursă lungă pe nava „Banat"), urmat de Alexandru Țapeș (șef mecanic pe „Vâlcea") și strungarul Cornel Pătru de pe „Călan".

Sistematizarea satelor

Pentru a elimina diferențele dintre habitatul urban și cel rural, „conducerea de partid și de stat" a declanșat „procesul de modernizare și sistematizare a localităților". Despre îmbunătățirea „stării locuitorilor satelor" se pronunțase încă din noiembrie 1988, însuși Nicolae Ceaușescu. „Socialismul trebuie să realizeze condiții cât mai bune de viață pentru toți locuitorii, fără deosebire", spusese el atunci, din înaltul tribunei.

(Continuare în pag. a II-a)

Afaceri păguboase cu lumea a treia

Începând din anii '60, autoritățile de la București au oferit, pe bază de credit, produse industriale românești pe anumite piețe din Asia, Africa și America de Sud. Acțiunile respective s-au derulat în condițiile în care calitatea acestora era discutabilă, iar pretențiile celor care le primeau erau mai reduse decât cele existente pe piețele occidentale și în statele membre ale Consiliului de Ajutor Economic Reciproc. Practic, pentru a face față concurenței economice pe plan mondial, statul român a încurajat exporturile de acest fel, creditând state africane, asiatice și din America de Sud prin livrarea unor produse industriale care nu aveau desfacere pe alte piețe, în scopul obținerii de materii prime necesare economiei românești, la prețuri cât mai reduse.

Treptat, autoritățile de la București au constatat faptul că, prin politica economică promovată, s-au acumulat datorii ale statelor africane și asiatice față de România și nu existau posibilități de recuperare imediată a acestora. Situația respectivă a generat probleme deosebite întreprinderilor din România care au livrat produse în țările respective și care, la un moment dat, s-au văzut în imposibilitatea de a-și relua ciclurile de producție din cauza nerecuperării banilor cheltuiți pentru mărfurile produse în România și exportate în Asia și Africa.

În altă ordine de idei, în anii '60, România a avut probleme în privința datoriilor pe care diferite state occidentale (SUA, Marea Britanie, Belgia, Suedia ș.a.) le-au revendicat în relațiile lor cu România, în condițiile în care autoritățile de la București au suspendat, la un moment dat, achitarea sumelor cuvenite țărilor respective. Cauzele pentru care reprezentanții României au acționat astfel sunt numeroase, printre cele mai importante aflându-se situația dificilă creată de cel de-al doilea război mondial și naționalizarea unor bunuri străine din România, în anii 1948-1950. Informațiile respective au fost secrete pentru opinia publică din România, deoarece era dificil pentru autoritățile comuniste de la București să ofere justificări și soluții credibile pentru problemele pe care le-au creat în momentul naționalizării bunurilor străine din România, precum și când au decis să ofere credite unor state din Africa, Asia și America de Sud, prin livrarea de produse industriale românești, fără să existe posibilități de recuperare imediată a sumelor investite.

(Continuare în pag. a II-a)

Prin politica economică promovată de Nicolae Ceaușescu, statele africane au acumulat datorii față de România, fără posibilitate de achitare imediată FOTO: Arhivele Naționale

JURNALUL OMULUI SIMPLU

„Refugiat de România, învăț curs de introducere în viața americană"

Aurel Ciornă a fugit din țară într-o noapte de februarie 1989. Avea 28 de ani și nu-i era frică de nimic. Poate de aceea nu a rămas traumatizat de groaza fugii printr-un canal mâlos spre tărâmul iugoslav. După câteva luni, în august același an, Aurel Ciornă a ajuns în Statele Unite ale Americii. Astăzi, viața lui e în Arizona: este căsătorit, are un copil de 10 ani. Însă o parte din gânduri i-au rămas la țara în care i se pare că s-au schimbat prea puține de la plecarea sa. Și numai la suprafață. O parte din aceste gânduri nu are cu cine să le împărtășească „acolo" și, după 20 de ani de la fuga din România, mai scrie din când în când pe forumurile unor ziare românești.

(Continuare în pag. a II-a)

AGENDA ELENEI CEAUȘESCU

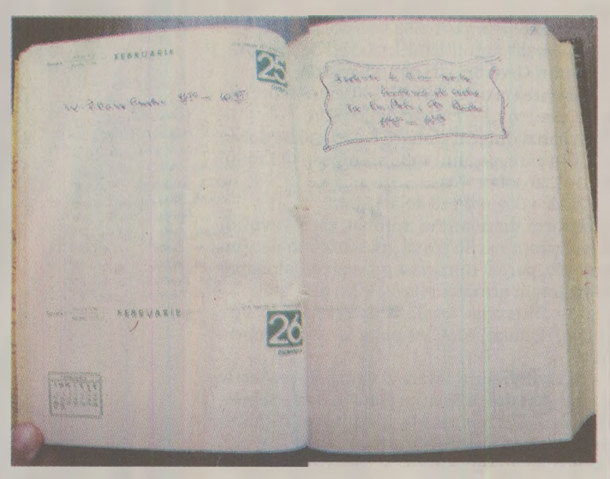

Două puncte înscrise în programul zilei de sâmbătă. O întrevedere cu Poliana Cristescu (9:50-10:35) și o ședință de lucru pe probleme de cadre cu Emil Bobu și Constantin Radu (11:45-12:50).

Deoarece Radu era atunci primarul Capitalei, discuțiile se vor fi purtat despre rotațiile și primenirile la nivelul municipiului București. Fiica acestuia, Dana, va fi ultima iubită a lui Nicu Ceaușescu. Când nici fosta-i nevastă, nici celelalte iubite nu-l vor mai recunoaște, Dana Radu va fi însoțitoarea lui. O cunoștea, oare, Elena pe fata primarului general al Capitalei din 1989?

Dar cine să-și prevadă viitorul?!

La 25 februarie și-a încheiat vizita la București și președintele Iranului, Seyyed Ali Kamenei. A încheiat astfel corvoada meselor și întâlnirilor oficiale.

Lavinia BETEA

COPIII INFECTAȚI CU HIV

BĂIATUL ASCUNS ÎNTR-UN SICRIU

Încă din 1988, România socialistă se confrunta cu o boală necruțătoare, infecția HIV, care făcea tot mai multe victime. Pentru cercetarea acestui fenomen medical, s-a înființat Comisia Județeană de judecată a deceselor (cauzate de SIDA), din care a făcut parte și Rodica Mătușa, șefa de la acea vreme a Sectorului SIDA, din cadrul Secției de pediatrie a Spitalului Clinic de Boli Infecțioase Constanța. Vă prezentăm în continuare un fragment din cartea „Îngerii nimănui", autor Rodica Mătușa, apărută la Editura Compania, în Colecția Document.ro:

„Primii care s-au infectat au fost adulții, iar de la ei infecția a trecut la copil, prin transfuziile de sânge sau de la mamă la făt. Adulții fiind mai rezistenți, epidemia s-a declanșat la malnutriții abandonați cu miile prin leagăne, care-și petreceau multe zile prin spitale. Sigur că majoritatea părinților sunt negativi, dar nu poți întoarce roata istoriei și, mai ales, nu se pot preciza acum vinovații și vinovățiile. Putem doar să presupunem cam ce și cum s-a întâmplat. Povestea unei familii de-a lungul a vreo 20 de ani ilustrează starea de lucruri. Un tânăr navigator, prin anul 1985, se îndrăgostește de o domnișoară un pic mai libertină și, după puțin timp, cei doi se căsătoresc. Apare un copil, un băiețel crescut de bunica din partea tatălui, mama reluându-și vechile obiceiuri în lipsa bărbatului, plecat mai tot timpul pe mare.

Când Marian avea 5-6 anișori, este descoperită infecția cu HIV și, cum amândoi părinții erau acasă, îi testăm și pe ei. Amândoi sunt găsiți seropozitivi. Li se explică amândurora cum se transmite infecția, iar ei încep să se acuze unul pe altul – «celălalt» s-ar fi infectat primul. S-au înrăit atât de tare, încât, din câte am aflat ulterior, au pornit amândoi într-o goană nebună după relații sexuale cu cât mai mulți parteneri. Într-un an, m-am trezit cu alți patru sugari, doi ai femeii și doi ai bărbatului, fiecare făcut cu diferiți parteneri, fără a le sufla acestora din urmă vreun cuvințel despre boala lor, deși amândoi erau destul de grav bolnavi. (...) 11 suflete, poate și mai multe, s-au sfârșit fiindcă pentru cei doi adulți a fost de neconceput ca numai ei să fie bolnavi de SIDA. (...)

Nu toți cei veniți în spitale în '89 erau abandonați. Majoritatea, dar câțiva erau și cu familii – ei ajungeau la noi trimiși din secțiile de pediatrie ale spitalelor. Și cu mamele a fost foarte greu. Aveau rețineri, le era frică. Eu nu știam foarte multe lucruri să le spun la vremea aceea. Erau în general din familii sărace, dar ulterior au început să vină și din alte medii. Din toate. La început, și mamele aveau rețineri, pe lângă faptul că erau îngrozite când le spuneai de SIDA. N-avea voie să le spună altcineva, doar eu. Trebuia să le atrag atenția să nu spună mai departe. Dar și ele erau înspăimântate și, cu siguranță, n-ar fi spus. Oricum, atunci au fost foarte puține. Unele se comportau ciudat, aproape că nu-și mai atingeau copiii. Ulterior, mi-a venit ideea să sărut copiii, de față cu mamele care se uitau la mine cu ochii cât cepele. După aceea, au început să prindă curaj și să se poarte și ele normal. Dar au fost mame care, când au aflat, n-au mai vrut să audă de copii. I-au abandonat. Și ceea ce-și doreau cel mai mult copiii – abandonați sau nu – era să simtă pe cineva lângă ei."

Lecția străină

„Începând cu '90, am început să-i îngrijim – indiferent de cât de mulți erau, nu refuzam pe nimeni. Îi trimiteau și cu certificate de naștere și fără. Multora nu le știam părinții, nu știam cum să-i găsim și trebuiau testate mamele, să vedem ce și cum, chiar dacă nu se cunoșteau toate lucrurile despre cum se transmite infecția HIV.

(Continuare în pag. a II-a)

CALENDAR

25 februarie (sâmbătă)

Soarele a răsărit la 7:00, a apus la 17:58

Luna a răsărit la 23:05, a apus la 8:30

Sărbătoare creștină:

Sfântul Tarasie, Arhiepiscopul Constantinopolului; Sfinții Mucenici Alexandru și Ipatie

S-a întâmplat la 25 februarie 1989

● La Nicosia au început lucrările unei reuniuni la nivel de experți a mișcării de nealiniere. Participanții vor examina probleme privind activizarea și sporirea eficienței mișcării de nealiniere.

● La Viena s-a încheiat sesiunea Consiliului guvernatorilor al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică. Au fost abordate probleme legate de îmbunătățirea sistemului de garanții cu privire la neproliferarea armelor nucleare. S-a convenit că experiența cu privire la garanții ar putea fi folosită pentru elaborarea și punerea în aplicare a unor măsuri în domeniul dezarmării nucleare, precum și în alte domenii ale dezarmării. O atenție specială a fost acordată perspectivelor energiei nucleare.

● Ca urmare a unei secete prelungite ce a cuprins întregul teritoriu al Italiei, la Genova – mare centru industrial din nordul țării – autoritățile locale au instituit restricții la consumul de apă. Un reprezentant al autorităților locale a anunțat că apa va fi furnizată consumatorilor doar 12 ore pe zi, măsură ce rămânea în vigoare cel puțin două săptămâni.

● Un avion austriac AC-90, cu nouă pasageri la bord, s-a prăbușit în apele Lacului Boden (Constanța) din Elveția. Pasagerii și echipajul și-au pierdut viața. Printre pasageri se afla ministrul austriac al Problemelor Sociale.

Ramona VINTILĂ

JURNALE PERSONALE

25 FEBRUARIE

Vreme neverosimilă. Primăvară precoce, soare cald. În sud ar fi peste 20 de grade. La amiază, plimbare cu G., întors de la București. Îmi dă o versiune sui-generis a pericolului ca romanul lui să fi fost oprit. Dar el a „rezolvat": a alergat pe la CC, pe la șeful de cabinet al cucoanei, pe la adjunctul lui Bobu, la propagandă, apoi la Moșu – peste tot. Ar fi fost vorba despre un denunț, poate plecat din urbe, către un consilier al lui C., care consilier ar fi predat textul generalului Olteanu. Iar generalul a dispus ca cei de la Consiliu să recitească romanul și să refereze. Or, de data asta CCES trebuia să fie solidar (de vreme ce cartea apăruse cu aprobarea lor!), așa că referatul ar fi fost favorabil. G. susține că ar fi amenințat să „facă urât" dacă cei de la editură (așa cum se sugerase) ar „plăti" pentru apariție. Căci el – zice – nu e Ana Blandiana. Apoi mă consultă, nefiind sigur că l-am crezut: „Bine am făcut?". Iar eu: „Bine, G.", nu puteam să-i spun că nu-l credeam capabil să „facă urât". – Găsit la bibliotecă interviul din Orizont: e al lui Miko Ervin, ciuntit (de el ori în redacție). Iată ce pățesc, cedând la cererea lui Miko, fără să pot apoi controla ce și cât se taie, ce și cum apare! Furios la culme.

(Continuare în pag. a II-a)

CARICATURA ZILEI

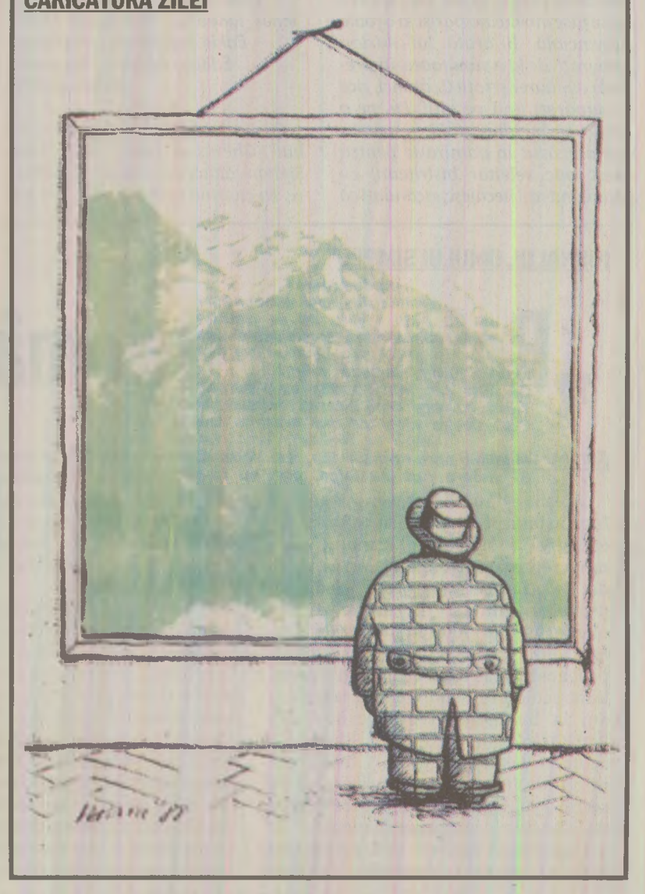

A FOST ODATĂ CA NICIODATĂ LUNA CĂRȚII LA SATE

În februarie 1989, prof. univ. dr Cătălin Bordeianu lucra ca ziarist la Scînteia Tineretului. A fost prezent de „Luna cărții" la țară, într-o comună din județul Iași. Învățătorul Cezar Popa povestește cum se strângeau țăranii pe uliță să citească cu scriitorii. Spre deosebire de primirea făcută de orășeni, oamenii de cultură erau întâmpinați cu căldură, surprinzător, de țărani. Aflăm cum se întorceau scriitorii prezenți la astfel de manifestări cu portabagajele pline, o „recunoaștere" primită de la președinții de CAP locali sau de la polițiștii obedienți sau cum învățătoarea Natalia Grecu, fostă deputată MAN, implicată în programele „lunii cărții", le citea țăranilor din opera lui Shakespeare. Ca un fapt inedit, unul dintre ei avea acasă, și lectura, chiar Raportul Mareșalului Antonescu după trei ani de război.

Actualul director al Bibliotecii Județene Gh. Asachi, prof. univ. dr Cătălin Bordeianu, a fost prezent în februarie 1989 în județul Iași. „Luna cărții la sate se desfășura iarna din două motive. Unul era acela că lucrările agricole stagnau, iar propaganda lâncezea și ea, pregătindu-se însă pentru evenimentele ce urmau: însămânțările de primăvară și, în nota obișnuită, realizarea «producțiilor-record». În al doilea rând, prin această manifestare se arăta că regimul se preocupă de soarta țărănimii cooperatoare, a doua clasă a țării după cea muncitoare. Și aceste acțiuni veneau dintr-o necesitate de a umple golul lăsat de lipsa propagandei și de a arăta că de bunurile culturale din perspectivă socialistă se bucură și oamenii din mediul sătesc.

La manifestările prilejuite de Luna cărții la sate, dialogul era de puține ori interactiv și doar dacă era inițiat de conducătorii manifestării. În fiecare zi aveau loc activități culturale, dar și acțiuni comune de lectură, la care țăranii veneau adesea din proprie inițiativă, fără a fi «convocați»." Despre cum se organizau aceste centre de lectură pe ulițele satului povestește învățătorul Cezar Popa, care era în 1989 cadru didactic în satul Valea Grecului (comuna Duda-Epureni, județul Vaslui).

Centrele de uliță

„În 1989, voiai, nu voiai, cumpărai cărți, dar asta nu înseamnă că țăranii le și citeau. Se vindeau obligatoriu la cooperativă, la pachet cu alte produse. Și erau și foarte multe volume la bibliotecă. Era un responsabil de cadre didactice și lua de acolo cărți cu împrumut, le ducea la un cetățean acasă și i le dădea în primire.

(Continuare în pag. a III-a)

Pagini realizate cu sprijinul AGERPRES

AFACERI PĂGUBOASE CU LUMEA A TREIA

(Urmare din pag. I)

O notă întocmită la 28 iunie 1989 și semnată de Ștefan Andrei este edificatoare în privința datoriilor pe care Guineea le avea față de România în anul 1989 și modul cum Ștefan Andrei – la acea vreme, viceprim-ministru al Guvernului, a propus lui Nicolae Ceaușescu rezolvarea problemei. Documentul respectiv se află în Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond CC al PCR – Cancelarie, dosar 53/1989, fila 56.

Cazul Republicii Guineea

Conform aprobării Conducerii superioare – comunicarea Cancelariei CC al PCR nr. H 1526/1989 – în perioada 19-24 iunie 1989 au avut loc la Conakry, în cadrul lucrărilor celei de-a IX-a sesiuni a Comisiei mixte guvernamentale româno-guineeze de cooperare economică și tehnică, tratative privind plata datoriilor părții guineeze în sumă de 13.022.795,28 dolari SUA.

Structura datoriei părții guineeze este formată din:

– livrări românești: 1.146.500 dolari SUA, din care:

– Autoexportimport: 688.500 dolari SUA;

– Universal-Autotractor: 458.000 dolari SUA;

– lucrări Geomin: 528.927 dolari SUA;

– aplicarea clauzei DST/US$ (drepturi speciale de tragere – *n.r.*): 3.277.030 dolari SUA;

– dobânzi din reeșalonări: 8.070.338,28 dolari SUA, din care, pe anul 1988 și semestrul I 1989: 625.007,28 dolari SUA;

TOTAL: 13.022.795,28 dolari SUA.

Conform mandatului aprobat, care a avut în vedere propunerile părții guineeze din decembrie 1987, partea română a propus reeșalonarea datoriilor, în următoarele condiții de plată:

– 5% din suma totală a datoriei, respectiv 651.139,76 dolari SUA, cu plata la 31 decembrie 1989;

– 95% din suma totală a datoriei, respectiv 12.371.655,52 dolari SUA, cu plata în 8 rate semestriale egale, prima rată la 30 iunie 1990 și ultima rată la 31 decembrie 1993.

Dobânda aferentă datoriei să fie de 4% pe an, iar în caz de neplată la scadență se va percepe o dobândă penalizatoare de 2% pe an.

În cadrul tratativelor, partea guineeză și-a reconsiderat poziția avută în decembrie 1987, asupra reeșalonării datoriei părții guineeze către partea română, propunând ca rambursarea să se efectueze în una din variantele:

Varianta I

– 10% în 6 rate lunare egale, prima la 31 iulie 1989;

– 90% în 10 ani, din care 5 ani de grație, începând cu 31 ianuarie 1990, cu o dobândă de 2,5% pe an.

Varianta II

– reducerea cu 50% a datoriei totale;

– reeșalonarea diferenței de 50% pe o perioadă de 4 ani, cu o dobândă de 2,5% pe an.

Calitatea produselor industriale românești livrate în lumea a treia era discutabilă FOTO: Arhivele Naționale

Pozițiile celor două părți au fost consemnate într-un proces-verbal anexă la protocolul comisiei mixte, semnat la nivel de ministru secretar de stat al Comitetului de Stat al Planificării și ministru al Economiei și Finanțelor al Republicii Guineea.

În scopul finalizării negocierilor și încheierii Acordului de reglementare a plăților, o delegație guineeză la nivel guvernamental urmează să se deplaseze la București, în luna septembrie 1989.

Lt col. dr Petre OPRIȘ

COPIII INFECTAȚI CU HIV

BĂIATUL ASCUNS ÎNTR-UN SICRIU

(Urmare din pag. I)

Totuși, se știa că se poate lua prin sânge sau de la mamă – și-atunci trebuiau testate, dar noi nu aveam mame, copiii nu aveau acte, mureau și nu știam cine-i înmormântează... Trebuia să căutăm preoți..., că nu prea voiau să-i înmormânteze, tot de teama bolii, iar spitalul nu mai avea bani nici măcar pentru a cumpăra coșciuge.

Țin minte că niște englezi erau de față când eu căutam coșciug și nu găseam. Un copil era pus într-o cutie de carton și trebuia înmormântat. Și m-am trezit, într-o săptămână, cu vreo 20 de sicrie albe, foarte frumoase. Acele sicrie ne-au ajuns pentru o perioadă de timp... Le țineam într-un fel de intrând, pe hol, că n-aveam unde.

La un moment dat, nu găseam un copil. Pe Laurențiu. L-am strigat, l-am căutat, nu dădeam de el. Într-un final, l-am găsit culcat într-un sicriu. Atât de mult i-a plăcut lui, încât s-a culcat în sicriu. Nu făcea altă legătură.

A fost foarte important în primele luni ale lui '90 că am răspuns cumva pozitiv la toate semnalele ce veneau din străinătate. Cu toate că mi se spunea: «Nu primiți străini acolo, că poate spionează!». Da! Chiar îmi spuneau! Dar pe mine nu mă mai puteau interesa aceste lucruri, pentru că nici nu țineam de mine. Eu mă trezeam cu străinii – reporteri și voluntari – acolo. Și-atunci, a fost bine când ei au observat ce lipsuri am și eu spuneam că, într-adevăr, mi-ar trebui asta și asta, și apoi ei trimiteau, de mă trezeam cu mașini cu pampersi, cu mâncare...

În plus, și-au dat seama că noi trebuie să învățăm despre SIDA. În România nu erau reviste, nu erau cărți. Nici în lume nu prea erau, dar existau alte posibilități de a te informa. Pe-afară, se ocupau de câțiva ani de SIDA și ne-au luat pe toate cele care lucram pe secție și-am învățat în America, în Franța, în Suedia. Ce-am văzut acolo, am încercat să aplicăm treptat. Și am văzut ce mult a contat faptul că îi luai în brațe și că le dădeai să mănânce bine... mi-am dat seama că nu mai mor. Acesta a fost primul semnal de la ei, dinspre ei...

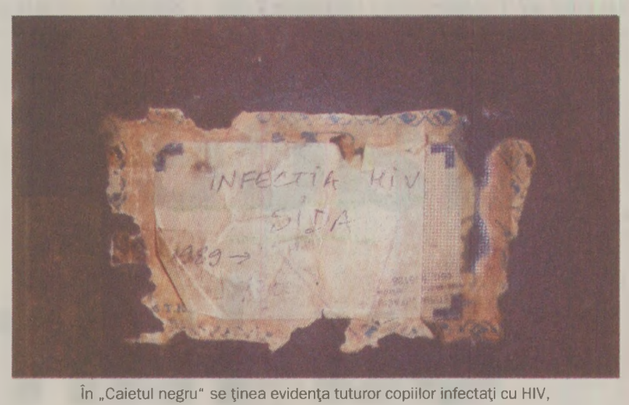

În „Caietul negru" se ținea evidența tuturor copiilor infectați cu HIV, internați începând cu 1989 FOTO: Arhiva personală Rodica Mătușa

Eu cumva am fost «fac totu'» – mult pentru această boală, aici, în Constanța. Oricui venea în spital cu vreo problemă legată de SIDA i se spunea: «Du-te la Mătușa». Ca și cum eu eram responsabilă că trebuie schimbată chiuveta, desfundat WC-ul, că s-a ars becul sau că trebuie mâncare. În primii ani, eu eram răspunzătoare de absolut toate problemele legate de sectorul cu SIDA și trebuia să mă descurc. Am avut șansa că a fost tot timpul legătura aceasta cu copiii, că parcă ei nu mă lăsau să cedez. Îi vedeam cum fug la mine că îi doare – cum era Elvis, care avea o hernie enormă și nu voia să-l opereze nimeni, iar el, mititelul, nu mai știa ce să facă de durere, dar știam că se așteaptă să fac ceva pentru el. A fost foarte importantă legătura aceasta cu ei – trebuia să găsesc soluții de a le rezolva problemele. N-a fost vorba nici de patriotism în exces sau de lipsă de patriotism – cum am fost acuzată că «ați vorbit de SIDA și-au scris toate ziarele în toată lumea!». Dar eu am vorbit pentru că aceea era situația, nu pentru că voiam să fac o imagine proastă României. Am încercat să rezolv situațiile mele profesionale, am încercat să ies cumva din criza asta.

Asta a fost tot. Am avut extrem de multe probleme – vorbe aruncate, acuzații... – nici nu știu cum am trecut de ele... De exemplu, când veneau camioanele cu pampersi sau cu alimente eram luată la rost: «De ce nu dai, că am nevoie de mâncare la tot spitalul, am nevoie de pampersi la toată secția de pediatrie, nu numai la copiii cu SIDA. Ei tot mor!». De aceea am și făcut Asociația Speranța, ca tot ce venea să poată fi folosit numai pentru copiii cu SIDA. În primul rând, cei care trimiteau spuneau clar că ajutorul lor este pentru cei cu SIDA, că nu pot acoperi tot spitalul, toate problemele. Și erau multe probleme...

Baza de date pe care o aveam eu, la un moment dat, pentru atât de mulți copii, care să cuprindă date epidemiologice, medicale, sociale, a fost declarată unică în lume de Centrul de Declarare a Bolilor din Atlanta. De aceea mi-am spus că ar fi fost păcat să se piardă... Sunt, practic, documente istorice. Și tot de aceea am scris și cartea – pentru ei, pentru copii, dar și ca dovadă istorică.

E o carte care nu se vinde, se dăruiește. Am vrut și s-o scriu până nu va fi fost prea târziu, adică n-aș fi vrut să treacă timpul și nimeni să nu-și mai aducă aminte de copiii loviți de SIDA. Ar fi fost păcat, pentru că ei au fost mulți, mult prea mulți. Iar cei care au rămas în viață trebuie să știe prin ce au trecut."

Paula Anastasia TUDOR

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. I)

Prefacerea a cuprins în ultimele luni și județul Vâlcea! Potrivit relatării reporterului „Scînteii", țăranii din Bălcești, Băbeni, Costești și Mateești aveau deja „case cu verande și șarpante în ape" cu încăperi „spațioase și confortabile". Informații despre avantajele sistematizării satelor furniza reporterului și arhitectul George Butaru, șeful sectorului arhitectură al Consiliului popular județean. „Folosirea eficientă a perimetrului construibil", „creșterea densității construcțiilor și populației pe unitatea de suprafață din rațiuni economice și estetice" erau doar câteva dintre comandamente! Echipele mixte formate din arhitecți și etnografi au păstrat la noile construcții specificul arhitecturii locale, asigura specialistul.

Mai puțin stres...

În pofida „sarcinilor mobilizatoare", se pare că „oamenii muncii" nu se stresau prea tare cu munca. Șomeri nu erau, concurența era pe hârtie, iar salariul – cât de mic – venea la vremea lui. Farmaciștii nu își aduc aminte ca românii de atunci să fi fost mai stresați decât în zilele noastre. „Nu existau atâtea boli psihice ca acum, crede Ioana Moanță, farmacistă din jud Dolj. Și nici stresul de astăzi. Oricum existau și atunci medicamente. Pe vremea aceea, farmaciile țineau de oficiul farmaceutic. Erau de proveniență românească, import prea puțin și numai din țările socialiste. De exemplu, erau niște bomboane verzi, aduse din Coreea, și multe medicamente chinezești. Din RDG, primeam Rudotel. Se aduceau medicamente și din Bulgaria. Copiilor, elevilor și studenților și, mi se pare, membrilor CAP-urilor li se acordau și medicamente gratuite."

Penurie de vată

Un produs lipsea totuși din farmaciile românești, își amintește Ioana Moanță. „Era criză de vată, care nu se găsea deloc, deși nu era raționalizată. La farmacii ajungeau întotdeauna cantități infime. Stăteau oamenii și ore întregi la cozi pentru a cumpăra un pachet de vată. Asta se întâmpla și datorită faptului că exista o singură fabrică, la Buftea, iar din afară nu se aducea. În schimb, produsele noastre de bumbac mergeau la export."

Concurs la propagandă

Variate erau metodele prin care muncitorii erau îndemnați la depășirea planului în muncă. Pentru specialiștii domeniului, anual, în județul Maramureș, se organiza un concurs al mijloacelor de propagandă vizuală. Concurenții erau secretarii cu probleme de propagandă ai comitetelor de partid, din comune și întreprinderi. Panourile, graficele, lozincile, chemările la întrecere, fotomontajele, vitrinele calității și microexpozițiile tehnice și de creație „surprindeau" prin varietate. Doar sensul mesajului se repeta obsesiv, rezumându-se în sloganul „Totul pentru plan!". Chiar de la intrarea în fabrică sau uzină, pe aleea principală, panouri gigantice înștiințau muncitorii despre sarcinile economice de an și ale cincinalului. Fiecare secție, atelier și formație de lucru era pavoazată cu panouri mari și mici care mobilizau permanent la realizarea planului. Orice minut, orice secundă trebuiau chivernisite, căci „prin 5 minute pierdute zilnic de toți încadrații, întreprinderea pierdea o producție la nivelul unui an de peste 4,5 milioane de lei". Piese executate fără cusur se expuneau la „vitrinele calității", însoțite de numele autorului. Pretutindeni, li se amintea „oamenilor muncii" importanța celor trei R: „Recuperare, recondiționare și refolosire".

În afara fabricilor, se vorbește și de cei trei F ai „Epocii de Aur" – foamea, frigul, frica.

Florin MIHAI

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. I)

După-masă, ca să-mi revin, lungă plimbare prin parc, miroase a iarbă, pământ umed, fum de la grădinile din jur. Apoi la Jean, unde vin și Angela cu Adrian P., acesta întors de la Bistrița. Îmi confirmă că Romul Munteanu a luat apărarea romanului lui Cotuțiu. Încolo, la Bistrița, l-a imbrobodit un veleitar, Raus, socrul lui Gabriel Gafița, care s-a trezit și el „romancier". Face mare caz de „rezistența" lui din timpul ocupației hortyste. Ar fi fost medicul orașului Bistrița, după care, prin anii '50, renunțând la medicină, intră în gazetărie. Nu e prea clar, căci nimeni nu se face din medic ziarist la o foaie provincială. Îi arată lui Adrian fotografii de la o vânătoare, împreună cu Maurer și soții C., atunci, zice R., supărați unii pe alții. Ea, pe o buturugă, buddhează. El, cu spatele. Adrian căzut în admirație pentru acest mic veleitar bistrițean, eu încercând să-l necăjesc, zicându-i că nu e decât un fariseu și un mitoman. Seara, singur, întors spre casă cu ocol, printr-un oraș urât și mohorât.

Mircea Zaciu, Jurnal IV, Bucuresti, Editura Albatros, 1998, p. 408-409

Muzele n-au binevoit să mă cerceteze. În consecință, m-am întreținut cu „Taifunul" lui Joseph Conrad.

Petre Bucșa împlinește (în martie) 70 de ani. M-a întrebat, zilele acestea, dacă n-aș vrea să scriu despre „eveniment" și despre noua sa carte de versuri, „Mereu iubirea". I-am promis că voi încerca. Câteodată soarta e, cu subtilitate, ironică. Poate că P.B. va reuși, cu masivitatea lui țărănească, să pună în mișcare înțepenita mea „mașinărie" critică.

Victor Felea, Jurnalul unui poet ieșean. Ianuarie 1955-martie 1993, Ediție îngrijită de Lidia Felea, Editura Albatros, Bucuresti, 2000, p. 720

Cu autobuzul, la județ, Ghiță „Corbul", Gherasim, Luncă, Nuța, dna Șerban călătorim, desigur, în picioare. La cantina liceului, unde are loc „spectacolul", ni se oferă o masă copioasă, vorba vine. Dar, cu acest „regim" antipatic, nu mănânc decât o pulpană de pui bine rumenită, un pește prăjit și doar două sticluțe de bere „Azuga". Corectăm cu vigoare nestăpânită până la ora 22:00. Dom' Vulpescu, fostul prof. de română al Dianei, îi transmite prin mine „pupături". Două eleve ale mele iau avantaj pentru faza pe țară: Gavrilescu Mihaela și Voinescu Luminița. Ceilalți n-au avut „noroc" sau, după spusa lui Carmen, n-au fost notați corect. Îl ceartă pe amicul ei, Gherasim, că nu face meditații cu elevii, în particular. Ghiță îmi șoptește că „dânsa" e „dusă cu pluta", „tipul" ar avea, chipurile, nevoie el de meditatori. Dar acasă o stimulează intens pe „fata neichii" să stăruie în damigenuța cu ceva cornată. Ea găsește ce se solicită cu maximă insistență, cochetează că a scrie e „ceva ușor", va prezenta la simpozion „ceva mai simplu" despre Creangă, mai ales că trebuie să aibă „activitate" în vederea gradului I. Ce simpatică e!...

C. Trandafir, Jurnal în curs de apariție la Editura Libra.

SĂ RÂDEM CU EI!

Tânăra pleacă împreună cu soțul, ofițer, să locuiască în Fort Sheridan. Înainte de plecare, mama o sfătuiește:

– Ai grijă, viața printre necunoscuți va fi grea. Împrietenește-te cu toată lumea, dar nu te confesa nimănui.

Tânăra soție a respectat această maximă cu atâta severitate, încât era o enigmă pentru noii prieteni. După vreo șase luni de ședere, soția maiorului o vizitează și, discutând de una, de alta, îi spune:

– Sunt cea mai vârstnică de aici, așa că eu am fost rugată de celelalte soții să te întreb ceva.

– Am să vă răspund cu plăcere, îi răspunde tânăra.

– N-ai discutat cu nimeni despre tine și ne întrebam dacă știi că ești însărcinată.

Almanah Scînteia Tineretului '89

JURNALUL OMULUI SIMPLU

„Refugiat de România, învăț curs de introducere în viața americană"

(Urmare din pag. I)

„Abia la a doua încercare am reușit să fug din țară, pe 26 februarie 1989. Prima tentativă a fost cu un an înainte, dar m-au returnat în România. Am fost predat la grăniceri și interogat de un procuror militar. Țin minte că era oltean, avea un ARO cu număr de Dolj. Mai erau câțiva cu mine și, drept pedeapsă, ne-au legat de un dud și ne-au lăsat acolo mult timp. Eu lucram de 11 ani la Întreprinderea Mecanică din Petru Groza, azi localitatea Ștei. Lucra acolo și Vasile Blaga (*n.r.* – fostul ministru de Interne), era inginer, șef de secție. Avea o gură mare și ne tot întreba dacă purtăm ecusoanele în piept.

După prima tentativă de a ieși din țară am fost arestat la domiciliu. Cu vreo cinci ani înainte făcusem parte din cenaclul «Miron Pompiliu» și am propus, la un moment dat, să facem o piesă de teatru într-un singur act, pe care să o trimitem la Radio Europa Liberă. La puțin timp s-a aflat și încă de atunci au început șicanele.

Pe la începutul anului 1989 a venit la mine un prieten care lucra și el în fabrică și mi-a zis că soră-sa vrea să treacă frontiera. L-am repezit, că nu știam de cine e trimis și ce vrea. Dar mi-a spus toată povestea, că sora lui, Augustina, era logodită cu un italian și vrea să ajungă în Italia. Ne-am hotărât eu, încă un băiat și două fete să fugim peste graniță. Ai mei nu știau nimic, doar soră-mii îi spusesem. Eu cunoșteam frontiera, pentru că am făcut armata la Jimbolia. Ne-am luat cu noi doar câte un rând de haine, pentru că aveam de trecut un canal, și am ajuns în Iugoslavia, la Radojevo, în trei ore. Aici trebuia să ne aștepte italianul, logodnicul Augustinei, care trecuse prin vamă, dar nu era. Am mers și pe jos, și cu autobuzul până am ajuns la Belgrad. I-am telefonat italianului, care s-a întors din drum și ne-a dus până în Slovenia. După o săptămână de la fuga noastră ne-au prins autoritățile de acolo și ne-au condamnat la cinci zile de închisoare. Apoi ne-au trimis din nou la Belgrad, unde erau mai mulți refugiați din toate țările.

Certificat de călătorie eliberat de Comisia pentru Refugiați a ONU

Un belgian care lucra pentru ONU a venit să ne ia un fel de interviu în care spuneam cine suntem, de unde, pentru că nici unul dintre noi nu avea acte. După alte două zile ne-au mutat într-un orășel, Titel. Mergeam în Belgrad, la Ambasada SUA, la interviu, și așa am obținut viza de refugiat politic. Tot aici făceam cursuri de limba engleză și de introducere în viața americană. În această perioadă mi-au fost luate și câteva interviuri de către presa sârbă. Un reporter m-a întrebat dacă la graniță e sârmă electrificată. I-am zis că nu era. În perioada aceea se afla și Belodedici în Belgrad. Venea des la hotelurile unde eram și noi cazați, dar nu făceam parte din grupul lui. Avea un prieten și vorbeau mai mult în sârbește. Refugiaților li se asigurau cazarea și masa pe teritoriul iugoslav.

La 16 august 1989 am ajuns în America. La New York. Nu m-a impresionat orașul și nici nu mi-a plăcut, așa că m-am mutat în Arizona. Nu aveam pe nimeni acolo și o fată s-a oferit să-mi dea telefonul ei celular ca să sun pe cineva. Erau printre primele modele, din acelea tip cărămidă. I-am zis că n-am unde să sun. Refugiații erau susținuți financiar o perioadă de niște fundații, până își găseau de lucru și se descurcau. Primul meu job a fost la o fabrică de mobilă, unde câștigam foarte puțin. Repede mi-am făcut prieteni aici, m-am căsătorit cu o americancă, am un copil de 10 ani. Am revenit în țară în 1993 și nu mi s-a părut cine știe ce schimbare. Nici acum nu e prea schimbată România.

În cei patru ani, cât am stat fără să mă întorc în România, cel mai mult mi-a lipsit limba. Îmi lipsește și acum cel mai mult. Când vin în țară asta-mi place cel mai mult să fac: să stau într-un colț și să ascult. Și să merg cu trenul."

(a consemnat Ionela GAVRILIU)

A fost odată ca niciodată luna cărţii la sate

(Urmare din pag. I)

Învățătoarea Natalia Grecu, fostă deputată în MAN, citind „Romeo și Julieta" de Shakespeare unui grup de țărănci din satul Oglinzi, comuna Rauceşti, judeţul Neamţ

De obicei, învățătorul aduna oamenii și citea din diferite volume dintre acelea care credea el că sunt bune și utile. Erau și broșuri de partid, dar nu le dădea nimeni atenție. Țăranii aveau și preferințe pentru anumite cărți, mai ales cele de povești și de specialitate, adică de agricultură și zootehnie. Oamenii primeau bine această acțiune, pentru că nu aveau pe atunci nici program la televizor, nici băuturi așa grozav de multe. Veneau destui țărani, în special bărbații așteptau zilele cu lectură, dar și femeile. Totul se desfășura cam la fel, fără evenimente deosebite.

La noi, în Valea Grecului, erau cam patru-cinci centre, adică gospodării, la care se adunau oamenii la lectură. De exemplu, o femeie din sat, Domnica lui Țuțu, la care se duceau cărți, a fost foarte mulțumită, pentru că le citea ea mai întâi. În general, oamenii erau interesați. Fiind iarnă, nu se duceau la lucru, așa că se întâlneau, îl ascultau pe cel care citea, mai vorbeau. Se organizau acțiuni și la căminul cultural, dar centrele erau în diferite case de gospodari de pe ulițe diferite. Iar învățătorul mergea din poartă-n poartă și îi chema pe oameni, chiar dacă nu era plătit pentru acest lucru. Era o foarte mare formalitate, chiar dacă unii erau dezinteresați, trebuiau să răspundă chemărilor. Pentru cadrele didactice era o muncă în plus, neplătită. Toți eram obligați să o facem, era o condică, se numea «condica cu minciuni», în care tot timpul trebuia să scrii că ai avut șase ore de activitate culturală și șase ore de activitate metodică. Făceai, nu făceai, trebuia să scrii, fiindcă, dacă venea inspecție și vedea că nu ți-ai făcut datoria, erai persecutat", își amintește învățătorul Cezar Popa.

Baranga a adunat tot satul

În memoria colectivă a satului se păstrase o întâmplare legată de scriitorul Aurel Baranga. „Tatăl meu, Nicolae Popa, care era și el învățător, i-a trimis o scrisoare să vină, că-l cheamă oamenii, spunându-i că țăranii vor să se întâlnească cu el. Iar Baranga a sosit la noi și atunci s-a adunat tot satul. Oamenii mai veneau și să caște gura, nu erau neapărat interesați de opera lui. La final, Baranga a plecat cu portbagajul plin, umplut de președintele de la CAP, Ioan Bălțatu, socrul meu. Alteori venea și brigada științifică și unul vorbea despre probleme științifice, altul despre agricultură. În astfel de cazuri, se dădea și un spectacol la sfârșit, se cânta, pe lângă poeziile recitate și fragmentele de roman lecturate."

Să nu uităm

La rândul său, prof. univ. dr Cătălin Bordeianu spune că invitația către participanți era făcută, de regulă, de secția propagandă a Consiliului Județean. Cei de la sate erau anunțați prin cadrele didactice, știau că vor veni. „De obicei, bibliotecile județene și bibliotecarii erau inima acestor manifestări. În plus, se făceau și foarte multe lansări de carte. Programele se elaborau la bibliotecile județene și se transmiteau mai departe: săptămâna asta mergem la Ceplenița, cealaltă la Cotnari. Se anunța bibliotecarul de acolo și se convocau oamenii, câteodată se aducea o damigeană de vin, câteodată nu, plecam cu toții nemâncați. Și aveau loc și alte manifestări: de exemplu, la Tătăruși sau Ruginoasa erau coruri bine organizate la care cânta tot satul. Acestea întregeau o astfel de întrunire. Să nu uităm că a fost și așa, pentru că o astfel de memorie poate sta la răspântia crizei culturale în care suntem, inclusiv în carte."

Satul, cald față de scriitori

„În bibliotecile sătești, paradoxal, intrau extrem de multe cărți importante ale unor autori de seamă precum Marin Preda, A.E. Baconsky, Constantin Țoiu, volume care, în dialogul citadin și cotidian, aveau cu totul și cu totul altă semnificație.

Iar atunci, în februarie, lucrurile se repovesteau. Surpriza celor care participau la acțiunile din Luna cărții la sate era că o bună parte din intelectualitatea satului – preotul, învățătorii, profesorii care își desăvârșeau pe tren, pe rată, lecturile – era un public avizat în privința fenomenului literar existent la momentul acela. În plus, mulți dintre autori răspundeau cu deschidere, pentru că era o evadare din încorsetarea cenzurii, din lansările și activitățile culturale de la oraș. Acțiuni ce nu aveau până la urmă același impact uman în mediul urban. La Iași, poeți precum Horia Zilieru, Cassian Maria Spiridon, Valeriu Stancu sau prozatori ca Vicențiu Donose mergeau, invitați de bibliotecile județene și comunale, la întâlnirea cu iubitorii de carte de la țară."

În 1989, bibliotecile erau bine aprovizionate, iar autorii erau bucuroși de mâna întinsă și către ei, așa că veneau și citeau poezii. Iar „vehiculul" era tocmai biblioteca județeană, al cărei corp de metodiști verifica achizițiile la biblioteca sătească, supraveghea acțiunile desfășurate acolo și invita la sate, sub oblăduirea secției propagandă a județului, scriitori și oameni de cultură. Aceste zile se transformau, de fapt, într-o întâlnire caldă între cititorul potențial și scriitorul care, de fapt și de drept, venea să-și relanseze o parte din operă acolo de unde a plecat sau unde ar fi vrut să ajungă. Ba, mai mult, ajungeau în mediul rural chiar și artiști plastici precum pictorul Dan Hatmanu.

La manifestări cum era cea a Lunii cărții oamenii cereau de multe ori volumul „Niște țărani" de Dinu Săraru. Probabil voiau să se identifice cu personajele sau doreau să afle cum se comportau acestea.

Pe teren, la astfel de acțiuni mergeau de fiecare dată și ziariști. Era coleg de breaslă cu Ion Cristoiu. În februarie 1989, Cătălin Bordeianu se afirmase deja și ca tânăr scriitor, răspundea de zona Moldovei. „Noi, ca ziariști și scriitori, mergeam invitați la astfel de manifestări și ne bucuram, pentru că se creau, astfel, legături strânse cu biblioteca, cu oamenii ei. Eram solidar și cu scriitorii, din a căror breaslă făceam parte și eu. Simțeam nevoia să-i sprijinim pe autori, care erau neajutorați. Mai mult, spațiile necontrolate strict deveneau oaze de sensibilitate, de creație și de mesaj cultural, de încriptare. La astfel de manifestări din luna cărții ajungeau și primarul, și președintele de CAP, iar aceștia nu aveau discursuri politice decât dacă în delegația venită de la oraș, pe lângă scriitori, era și cineva de la partid. De regulă, nu veneau activiști de partid, însă, când ajungeau și din aceștia, se citeau și documente de partid."

„În februarie 1989, am primit invitația bibliotecii «Gh. Asachi» și am mers în localitatea Podu Iloaiei, o comună ce a devenit, mai apoi, oraș. Au fost două manifestări, una la bibliotecă și alta la liceul agricol. Am remarcat atunci pasiunea pentru acest eveniment, Luna cărții la sate. Au fost programate recitări de poezie și lecturi, pentru că veniseră și prozatori. Și era acolo și bibliotecara din Budăi, o localitate învecinată. M-a abordat și m-a rugat să deviem traseul de întoarcere și să ajungem neoficial și în satul său: «Sunt șapte kilometri până acolo, dacă tot sunteți cu mașina, veniți și la noi, că organizăm la bibliotecă și un recital de poezie». Atunci am fost cu Valeriu Stancu, Vicențiu Donose, adică un prozator și un poet, eu fiind acolo tot în calitate de scriitor. A fost prezent și directorul din acea vreme al Bibliotecii Județene «Gh. Asachi» din Iași, dl Nicolae Busuioc. Acolo, la Budăi, am avut surpriza ca niște copii să susțină un recital lecturând fragmente din cărțile aflate în bibliotecă. Au întregit dialogul cultural, a fost un moment deosebit, îl țin minte și acum, după atâția ani. Copiii au venit la bibliotecă cu mama, cu bunica, dar au fost prezenți și câțiva veterani de război. Unul dintre ei avea să ne spună că participase la manifestările ce au avut loc la Iași la 50 de ani de la Unirea de la 1859, adică în anul 1909 (acum 100 de ani – n.red.). Cu toate că era tânăr, i-a măsurat, le-a ascultat vocea și a vorbit cu unii dintre oficialii prezenți atunci, oameni de stat, cu Regele, și nu l-a tras nimeni de mânecă. Bărbatul acela nu avea școală, dar asculta din cărțile citite de fiii și nepoții lui. De aceea venise să ne întâmpine la școală. Datorită acestor cărți s-a simțit și el important, a simțit că cineva îi acordă atenție."

Cărţile ţăranilor

„În ce privește cărțile, țăranii cereau opere de Coșbuc, Creangă, Slavici, dar cu greu se satisfăceau toate cererile, volumele fiind mai tot timpul date cu împrumut. Se întâmpla ca unii oameni să aibă acasă o carte veche, de exemplu am avut surpriza ca un bătrân să-mi aducă «Raportul după trei ani de guvernare» al mareșalului Antonescu și să-mi spună: «Uite câte lucruri se puteau face în vreme de război, asistență socială, pensii pentru țărani, pentru răniți, pensii pentru militari». În volum erau prezentate date statistice, dar cartea putea să-i atragă omului probleme în anumite perioade ale regimului comunist. Țăranii mai aveau acasă și alte volume vechi. Pe lângă cărțile religioase, erau așa-numitele «gromovnice», scrise cu litere chirilice. Unii le citeau, știau alfabetul chirilic. Aceste cărți s-au păstrat, fiindcă erau practice. În ele scria despre vremea pentru însămânțat, se explica și ce trebuie făcut dacă bate vântul, adică aștepți vreo două zile, și alte sfaturi. Erau un fel de almanahuri, scrieri populare adunate, tipărite, unele dintre ele, în 1820-1850. Foarte mulți țărani aveau astfel de cărți, pentru că ei se ghidau în gospodărie după starea vremii."

Astfel de întâlniri culturale aveau loc o dată sau de două ori pe săptămână, și nu numai sâmbăta și duminica. Atunci se cumpărau cărți, nu se dădeau gratis, se făceau lansări de volume. Și cu această ocazie era prezentat profilul unui autor clasic. „Astea sunt cărțile, asta e opera, acesta e omul." Iar țăranii erau curioși, întrebau din timp cine vine și se bucurau de un oaspete de seamă. „Într-o săptămână din februarie 1989, s-a vorbit despre Slavici. Apoi s-a prezentat următorul, un scriitor tânăr care urma să fie adus la cunoștință. «Este și el scriitor?», au întrebat oamenii. I-am lămurit că acesta din urmă va veni chiar el să le citească, iar țăranii și-au arătat nedumerirea că trăiește. «E un scriitor viu?», întrebau ei. Pentru țărani, scriitorii erau niște oameni importanți care au trăit demult, iar întâlnirea cu unii în viață părea irealizabilă. Pe scriitorii care veneau în mijlocul lor îi priveau cu curiozitate.

Oamenii mai cumpărau cărți, unele impuse de lectura obligatorie pentru elevi, altele de povești, însă foarte multe biblioteci sătești erau pline de manuale. Iar elevilor le rămâneau cărțile când treceau în altă clasă, dar nu le aruncau, nu le puneau pe foc. Manualele se adunau din respect față de carte, iar părinții își încropeau o bibliotecă a familiei. Existau și broșuri de popularizare, foarte căutate la bibliotecă de cei în vârstă, în timp ce copiii se ocupau de bibliografia școlară. Rapoartele la întrunirile PCR le citeau doar unii membri de partid și cei îndoctrinați cu învățământul politic, aceștia fiind siliți să se uite și prin astfel de documente. Alte cărți nu se căutau, fiindcă lumea satului era vitregită de personalitate, mai ales că, de regulă, copiii foarte buni mergeau la școlile de la oraș. Cei care reușeau să termine o facultate nu se puteau întoarce la țară, fiindcă nu erau locuri de muncă decât în învățământ, agricultură, zootehnie, îmbunătățiri funciare.

Ţăranul cititor

Țăranul preocupat de lectură avea uneori o mare deziluzie, pentru că lipsa timpului îl împiedica să afle tot ce-l interesa. Nu avea când să citească romane, așa că erau preferate mai ales „cărțile-lame", acele volume foarte subțiri axate pe o temă dintr-un domeniu, de exemplu cultivarea legumelor. Omul prefera să înlocuiască o carte cu un ziar. Pe de altă parte, era și cititorul aflat la polul opus, întrucât au fost sute de mii de condamnați politic care n-au mai putut să-și găsească locul în comunitatea urbană. De exemplu, un mare jurist a devenit crescător de animale și cu el am vorbit, atunci când l-am întâlnit într-un sat, despre codul lui Hamangiu. În biblioteca lui rurală puteai să găsești tratate de drept și alte cărți dificile, la fel ca și la mulți profesori care, având probleme, au devenit suplinitori la țară. Și mai erau și cei din segmentul constant național-țărănist care se retrăseseră la sat pentru o nonbeligeranță consimțită.

Scriitorul scrie, ţăranul munceşte

Ce-i atrăgea pe țărani la citit? Faptul că nu aveau alte mijloace de informare și se săturaseră de declarațiile politice răspândite în mass-media de atunci. „Programul de la televizor era de două ore, la radio auzeau lozinci, mersul la biserică le aducea probleme. Citeau ca să nu uite că știu să citească, o făceau ca exercițiu. Citeau Biblia când se temeau de inundații, dar și Biblia era greu de găsit, pentru că se tipărea în tiraje foarte mici. Până și căminul cultural devenise doar o scenă de cântat partidul și conducătorul, și asta îi făcea să se retragă și să se refugieze în lectură. Însă pentru unii țărani era o povară faptul că nu înțelegeau ce citesc. De exemplu, când poetul Ioanid Romanescu a recitat un poem în vers alb, un pic încifrat, a fost privit cu o foarte mare curiozitate. Iar când Nicolae Turtureanu și-a citit opera în care se vorbea despre inundații, oamenii au început să se întrebe unii pe alții când a plouat. Erau ancorați în ceea ce se întâmpla, nu în lectură, așa că s-au îngrijorat că vin apele și că trebuie să strângă repede roadele de pe câmp și să aducă animalele acasă.

Ceea ce se întâmpla în lumea satului seamănă cu o aptitudine protoistorică – «cei mai buni la sulița», spuneau strămoșii noștri, dacii, adică dacă «e frumos, e deștept, e în stare să vorbească cu zeii, să se ducă să vorbească cu zeii, aici noi avem de rezolvat alte treburi». Așa și cu țăranii, scriitorul să scrie, ei să muncească. Pentru ei, lectura era ca slujba la biserică, a fost una frumoasă sau nu. Deci conta felul în care ai captat publicul – spuneai câteva vorbe de duh, omul înțelegea despre ce-i vorba."

Cristinel C. POPA

ARTICOLUL ZILEI

VIAȚA ÎNCEPE ÎN DOI

Înfiorată și purpurie mac de emoție, fata pleacă urechea să-i picure-n ea dulcele și soborul înțeles al strigăturii ce-i pecetluia viața: „Miresucă, după tine/ Pare-i rău la orecine/ Și după mirele tău/ La multe le pare rău!". Ea se uită pe sub gene la mire, la Văsălie, și, privind-o și el, ei împreună deslușeau din bogăția de sensuri a strigăturilor învățătura temeinică, străveche și profundă care i-a îndemnat, dincolo de șoapta caldă a inimii, să-și lege de tineri destinele: viața-i făcută s-o ducă-n spate doi!

„Poți să fii mire-mpăcat/ Ce mireasă ți-ai aflat/ Știe țesе, știe coase,/ Și purta haine frumoase. / Meșteră la cusătură/ Și la vorbele din gură/ Știe pânea să frământe / Și pe om cum să-l încânte/ Știe pânea cum s-o coace/ Și o haină cum să-mbrace/ Că la cine-o vede-i place." Chiuiturile și strigăturile, cântecele și dansul au spart în acel ianuar noaptea adâncă și albă de peste câmpia someșeană. Vibrând ca o ceteră sub arcușul iubirii lor. Vasile și-a luat nevasta din Beltiugu-i natal și-a adus-o spre casa lui din Botiz. Ea lăsa în urmă părinții și alți patru frați, el o ducea la căminul unde crescuse împreună cu șapte coconi și prunce, cum li se spune pe-aici copiilor. Sunt 18 ani de atunci, o copilărie și-o adolescență la un loc, și uite că azi, însoțiți de primărița Maria Ardelean, intrăm în curtea familiei Drăguș din Botiz, care – aflăm – se pregătește să-și serbeze, peste puțină vreme, tocmai această aniversare. Sărbătoarea unei familii cu șapte copii, așa cum sunt destule în această localitate de oameni harnici, care știu să muncească, dar și să ducă mai departe sămânța neamului nostru străbun. Aici, la Botiz, familiile cu 5, cu 6, cu 7 și chiar cu 10 copii sunt numeroase. Și toți acești copilași, în vreme ce părinții lor merg la lucru, fac cunoștință cu corifeii neamului și-ai literaturii noastre, învață limba română și învață istoria multimilenară a patriei, pe băncile celor 5 școli din comună sau pe scăunelele celor 4 grădinițe. Cifrele sunt doar două, dar semnificative ilustrări ale unor excepționale condiții de viață, de trai îmbelșugat pe care-l duc oamenii comunei, condiții pe care le poți deslușі intrând, așa cum facem și noi, într-o casă de gospodari, în cea a familiei Drăguș.·

Ziua bună, ziua bună. Păsim în casa din față și, până să ne dezmeticim, o liotă de copii se tot foiesc harnic sub ochii noștri. O fătuță mai răsărită prăjește ceva pe sobă, alta frământă un aluat, un flăcăiaș meșterește ceva, o mânzoacă – mezina – frumușică și blondută suge vreo trei bomboane deodată, clipind strengărește din ochișori-i albaștri, din mijlocul lor, ștergându-și mânurile de șorț, se-ntoarnă către noi mama și găzdoaia casei, cum se zice pe aici.

„Da' bine ați venit, dară poftiți, poftiți", ne invită în „casa curată", și până ne așezăm noi pe unde-apucăm, înconjurați în doi timpi și trei mișcări de copii și copilași, de undeva, de afară, apare și Vasile, tatăl familiei.

Când intri într-o casă, e suficient să dai cu ochii roată. Dacă-i ordine, dacă-i măturat, dacă ferestrele-s spălate. Așa începi să știi cu cine ai de-a face. Apoi te uiți dacă omul mai are grijă și de sufletul său. Adică de-i place să trăiască printre flori și bibelouri, printre amintiri, cum ar fi o fotografie de familie sau o diplomă de la cine știe ce întrecere. Vreau să spun că poți afla dacă omul trăiește cu adevărat în casa lui sau o ține doar de muzeu, cum, uneori, se mai întâmplă. Soții Drăguș își iubesc căminul, pricep, și-i propun gazdei un joc plăcut inimii ei, cred, și folositor mie: să vorbim despre câte un obiect din încăpere. De unde-l au, cine l-a făcut, care anume-i amintirea de familie închisă în acel lucrușor.

Zăresc o tavă din lemn cu intarsii și cu margini meșteșugit filigranate. „Asta-i făcută de Maria, fata cea mare", îmi spune gazda. Maria este elevă la Liceul industrial de prelucrare a lemnului din Satu Mare și se pregătește cu sârg și cu pricepere, văd bine, să lucreze ca tâmplar la întreprinderea de resort. Mă uit apoi la o diplomă. Și-apoi către altele. Sunt ale sportivului familiei, cred că în clasa a VIII-a e deja „mare" campion la lupte libere. Cel mai recent succes: locul I la categoria 37 kg în cadrul întrecerilor „Cupa 1 Iunie". Isteț și cu picioarele pe pământ, băiatul intervine în discuție și-mi zice că el ar vrea să se facă lăcătuș sau strungar sau chiar mecanic pe Diesel, lui îi place tehnica, subliniază, și-acum învață deja pentru examenul de admitere la liceul de specialitate.

Văd un carnet de note pe masă. Mulți de „zece", de „nouă". Acesta e al lui Ștefan, băiețelul născut în '81. Semnătura învățătorului Nicolae Bondici certifică unul din adevărurile cu care familia Drăguș se mândrește adesea: trei dinte copiii Drăguș sunt printre cei mai buni elevi din localitate!

Cât stăm de vorbă, uite că vine și cafeaua, pregătită cu pricepere de o altă surioară, elevă în clasa a X-a. Și-așa aflăm că fata-i o pricepută bucătăreasă, că de la „zupă" la „sarme" ea gătește orice, fără greș, și gustos-gustos, ca o adevărată gospodină! „Ăsta-i talentul ei, gătitul", subliniază, mândră, dar și pedagogic, nu-i așa?, mama și, peste puțin timp, fata chiar ne ospătează cu delicioase chifteluțe, făcute după propria-i rețetă.

Mai întorc privirea prin încăpere și iată că pot admira pe vitrină o reușită ikebană. Care-i autoarea dintre atâtea fătuțe întreb, și cea care tăcea până acum, privindu-ne și ascultându-ne dintr-un colț, se-mbujorează la lauda părinților, care-mi povestesc cât îi plac fetei florile și plantele, în general, și cât de meșteră-i ea într-ale grădinăritului!

Amintirile legate de Cecilia, care nu e cea mai mică, și apoi de mezina familiei le deslușesc repede printre păpuși și ursulești, ele-s micuțe încă, abia umblă la grădiniță.

Cum se rezolvă treburile gospodărești într-o casă cu șapte copii, mai întreb, și-i rog pe soții Drăguș să-mi descrie „programul" unei zile obișnuite. Desigur că bănuiam! Ordinea și curățenia din casă, felul îngrijit în care sunt îmbrăcați copiii apoi inventarul", restrâns aici, e adevărat, al amintirilor îmi sugeraseră adevărul... Ei nu s-au crescut unii pe alții, așa cum se mai întâmplă, ci mama lor i-a îngrijit pe rând, pe fiecare, i-a legănat și i-a îmbăiat, i-a doftoricit și i-a învelit, i-a veselit și i-a învățat să fie gospodari și să-și iubească frații, părinții, căminul. Mă uit la Vasile Drăguș cum o strânge în brațe pe a mică, cum o sărută pe coama-i blondută și râsul fetiței, descătușat ca un clopoțel la grumazul mielului, primăvara, vorbește limpede despre deplina înțelegere dintre părinți, despre dragostea care unește această familie.

Care-i „programul", așadar. De când s-au făcut copiii mai mari, mama s-a încadrat la „Avicola", la ferma de iepuri. Și acolo-i de lucru, nu glumă. Pleacă dimineața în zori, și găta treaba pe la apus, și de-acolo o ia către „arie", la CAP, la sfeclă sau la soia, la săpat, la recoltat. Ea nu-și dezminte condiția de țărancă, cu pruncii acasă și cu lucru în câmp, cu animale de grijit și cu casa de ținut curată. Noroc c-o ajută de-acum copiii, cei astfel educați, de ea și de Vasile, să-și fie propriu sprijin în viață și sprijin să le fie în gospodărie și mai încolo, la bătrânețe. Fetele gătesc foarte bine, așa cum vă ziceam, și ele, dacă vreți să știți, se consultă – no, că ce gătim mâine? – și cu tata, nu numai cu mama, ele țin casa în ordine și într-o plăcută ambianță. Băieții repară tot ce-i de reparat, electrice și tâmplărie, și împreună cu fetele dau de mâncare porcilor și găinilor, și cailor lor iubiți. Olga și Bujor, cu care unul din ei, mai descurcăreț, face cărăușie și pentru CAP, ei fac curat în fiecare zi în grajd și în cocină, și-n fiecare după-amiază mătură curtea, măcar că au și preocupări sportive, joacă fotbal, mai precis, dar sunt sportivi disciplinați, care știu bine ordinea priorităților într-o casă și într-o viață de om; pe surioara mijlocie o puteți vedea toată ziua în grădină, ea smulge buruieni și udă straturile și când nu-i în grădină e alături, la bunica, precis că cineva trebuie să-i poarte de grijă și ei. Și uite-așa, fata gătește bunicăi și mătură camera ei, și-i cară apă și ăsta-i programul ei de fiecare zi, pe lângă lecții. Cele mici, da, ele fac parte – nu-i așa? – din program, ele trebuie îmbrăcate și hrănite, și duse la grădiniță și-aduse de-acolo, și să te joci cu ele trebuie, și toți acești copii ceva mai mari se joacă cu aceste copilițe până către seară, când mama se întoarce de la câmp și tata de la defrișări, căci el lucrează și ca agent hidro în sectorul comunei.

Și la ceas de seară, adunați în bucătărie, ei mănâncă de cină, discutând și întocmind „programul zilei de mâine", și-apoi câte unul se mai retrage să citească o carte, altul să-și mai facă vreo temă, sub ochiul atent al mamei, unul spală vasele, altul le șterge, doi-trei se uită la televizor „și, încetul cu încetul, povestește tatăl, îi vezi că se trântesc toți la rând pe canapeaua cea mare și că ațipesc unul lângă altul", în căldura plăcută a focului din sobă și-n binemeritata odihnă după o zi plină de muncă. El, Vasile, tatăl, îi trezește repejor pe toți și-i trimite pe fiecare în culcușul lui, nu înainte de a-și plimba încă o dată privirea încărcată de dragoste peste pruncii deștepți și harnici. Și după ce copiii au adormit cu adevărat, Vasile numai ce se uită în ochii nevestei lui și-n pacea dulce care se strecoară din respirația pruncilor ei deslușesc încă o dată înțelesul străvechi, temeinic și profund care i-a îndemnat,dincolo de șoapta caldă a inimii, să-și lege de.tineri destinele; viața-i făcută s-o ducă în spate doi! Exact ceea ce-i învață, pe neștiute aproape, pe copilașii lor.

Aurora INOAN
Femeia, nr.2/1989

SCRIITORUL CONDAMNAT LA MOARTE

Deși presa românească nu a scris nimic, în februarie 1989, la Teheran, a fost emis un document care îl condamna la moarte pe Salman Rushdie, autorul cărții „Versetele Satanice" FOTO: Norbert Schiller/AFP/Mediafax

Deși presa românească a vremii nu a scris un rând despre această istorie ce implica poporul prieten iranian, în februarie 1989 opinia publică din Vest era șocată de un document emis la Teheran și care condamna la moarte o mână de oameni care își legau numele de o carte. Fatwa, edict emis de autorități religioase recunoscute, reglementează, pe baza legilor fundamentale ale Islamului, aspecte din viața de zi cu zi a musulmanilor. Cea de la 14 februarie 1989, transmisă pe calea aerului de postul de radio iranian, îl condamna la moarte pe autorul Salman Rushdie pentru scrierea și publicarea cărții „Versetele Satanice". Autorul acestei fatwa, ayatolahul Ruhollah Khomeini, nu ar fi citit, se pare, cartea.

„Versetele Satanice" au ca punct de plecare Coranul și textul nu conține nici o blasfemie. Autorul chiar atenționează în incipit că domeniul cărții e ficțiunea și că nu este vorba despre o descriere a realității: „Ceea ce se povestește aici nu este serios, chiar dacă este vorba despre lucruri cum nu se poate mai teribile". Este mai degrabă o parabolă ale cărei ingrediente sunt umorul, fantasticul, jocurile de cuvinte, realismul magic. Mai mult sau mai puțin întâmplător, una dintre figurile înfierate a fost considerată ca amintind chiar de cea a ayatolahului, înfățișat ca un fanatizat cuprins de demență, ucigaș de copii și drept unul care a trimis la moarte sigură soldații iranieni în războiul cu Irakul: „Gibreel a înțeles că imamul îl va sacrifica fără a clipi așa cum făcuse cu miile de soldați, acum morți, de la poarta palatului, că nu e decât carne de tun în slujba intereselor clericului". Iritarea trebuie să fi fost desigur mare printre cititorii fundamentaliști când au văzut că divinitatea apare sub chipul unui bătrânel de înălțime medie, cu ochelari, barbă sură și umeri acoperiți de mătreață. Mai mult, la bordelul numit Hidjab (cuvânt care desemnează vălul și îmbrăcămintea modestă a musulmancelor), prostituatele poartă numele soțiilor profetului.

Potrivit presei britanice din acea vreme, Khomeini ar fi văzut la televizor, la știrile de seară, cum insurgenții din Pakistan dăduseră foc cărții, pe străzi, în timpul unei violente manifestații contestatare. Musulmanii considerau că romanul era o blasfemie la adresa profetului Mahomed, iar reacția lui Khomeini a fost promptă: „Aș dori să-i informez pe toți musulmanii neînfricați din lume că autorul cărții intitulate «Versetele Satanice» ca și acei editori care o vor publica sunt condamnați la moarte. Fac apel la musulmanii zeloși să îi execute rapid, oriunde i-ar găsi, astfel încât nimeni să nu mai cuteze a insulta sfântul Islam. Oricine va fi ucis în timpul acestei acțiuni va fi privit ca un martir și va merge direct în Paradis". Mai departe, la 15 februarie, radioul din Teheran declara în numele guvernului „o zi de doliu național ca protest împotriva noii conspirații a marelui Satan (SUA) care publica o lucrare otrăvită pe un subiect ce privește Islamul, Coranul și pe binecuvântatul profet". Komeini a mers și mai departe, punând preț, la 18 februarie, pe capul lui Rushdie (peste trei milioane de dolari dacă asasinul e iranian și un milion dacă e străin). Proteste violente s-au înregistrat împotriva cărții în Pakistan și în India, în cursul cărora câțiva demonstranți și-au pierdut viața, iar alte câteva zeci au fost răniți. Demonstrațiile, deși nu de aceeași amploare, dar de intensitate comparabilă, s-au desfășurat și dincolo de granițele „lumii arabe", în Europa Occidentală, printre membrii minorităților musulmane. Sunt de menționat cele care au avut loc în Londra, în Hyde Park, organizate de câteva asociații musulmane. Presa occidentală a interpretat evenimentul ca pe expresia frustrării minorităților arabe marginalizate, expuse rasismului, lipsite de reprezentativitate politică și de un cadru care să le permită practica propriilor valori culturale.

În orice caz, Occidentul a fost pus în fața unei atitudini ce exprima atașamentul comunităților musulmane, în creștere în Vest, față de valorile fundamentalismului islamic în expansiune. Nu există o dovadă a faptului că „afacerea Rushdie" de la începutul anului 1989 ar fi fost factorul care a declanșat alte și alte dezbateri și atitudini mai mult sau mai puțin extreme legate de Islam atât în Vest, cât și în „lumea arabă". Nu este exclus ca un invizibil fir roșu să lege evenimentele din februarie de cele din septembrie-octombrie 1989, din Franța. La colegiul Gabriel-Havez din Creil, trei eleve de origine musulmană au fost excluse pentru că refuzau să își scoată vălul. Începea „chestiunea vălului musulman". Liberation de la 9 octombrie titra: „Portul vălului intră în contradicție cu laicitatea la colegiul din Creil". Iar chestiunea nu era doar una locală. Presa franceză a devenit teatrul unor aprinse dezbateri pe tema imigrației și a Islamului. De curând se găsea în librăriile franceze și varianta în limba lui Voltaire a cărții „condamnate la moarte".

În paralel, opinia publică internațională era prinsă în dezbateri pe marginea libertății de exprimare. A fost înființat Comitetul internațional de susținere a lui Rushdie și a editorilor săi. Deși acesta își exprimase regretul pentru agitația ocazionată printre credincioșii islamici din toată lumea de publicarea cărții sale, pe care într-o apariție televizată de la 13 februarie și-o dorise mai critică, guvernul iranian i-a respins scuzele. Nici încercările sale ulterioare de reconciliere cu autoritățile islamice nu au dat mai multe roade.

Autorul a fost nevoit să se ascundă pentru a-și pune viața la adăpost. Iar publicarea și traducerea cărții i-ar fi costat viața pe cei implicați, potrivit unui articol apărut în 1992 în Franța. Autoarea, Martine Pouflain, amintea de apelul făcut de Rushdie pentru ca teroarea să înceteze și de realitatea dramatică evocată de scriitor: traducătorul său japonez, un bibliotecar musulman din Belgia, mai mulți manifestanți au fost uciși, iar traducătorul său italian s-a confruntat cu o tentativă de asasinat. Aceste evenimente nu făceau parcă decât să confirme ceea ce scria Rushdie la începutul cărții sale: „Chiar de la începuturi, omul s-a folosit de Dumnezeu pentru a justifica ceea ce nu poate fi justificat".

Fatwa avea să fie retrasă de guvernul iranian abia în anul 1998.

Eliza DUMITRESCU

SUGESTII, SESIZĂRI, RECLAMAȚII

Accesul spre zona turistică Voina a fost blocat

Este de datoria fiecărui cetățean să manifeste o grijă deosebită pentru protejarea naturii, a mediului înconjurător, să acționeze cu hotărâre împotriva fenomenelor de poluare. La aceste cerințe se referă și corespondența semnată de Filip Mihali și alți săteni din comuna Moisei, județul Maramureș. Semnalând că apa Râului Vișeu, în zona municipiului Sighetu Marmației, devine deseori tulbure, vâscoasă, de culoare cenușie din cauza deversării repetate a unor substanțe și ape reziduale de la Exploatarea minieră Baia Borșa, ei fac apel la conducerea unității respective și la factorii locali competenți pentru a se pune capăt acestor fenomene de poluare și a se păstra limpezi apele râului. Nădăjduim că semnalul lor va fi recepționat de cei în cauză cu solicitudinea cuvenită.

●●●

În zona Muscelului, pe cursul superior al Râului Târgului, OJT Argeș are o bază puternică – Complexul Voina –, frumos loc de agrement pentru turiști, sportivi, unde se organizează tradiționale serbări câmpenești, concursuri turistice, tabere sportive etc., precum și punct de plecare în excursii în Masivul Iezer-Păpușa și mai departe în Făgăraș și Piatra Craiului. „Numai că – ne semnalează corespondentul voluntar Ion Dobrescu din Câmpulung – din toamna anului trecut, în urma unor deplasări de teren de pe latura sud-vestică a Muntelui Mușuroaiele, drumul de acces spre Voina a fost blocat pe o porțiune de aproape 300m. Este de neînțeles faptul că până în prezent nu s-a întreprins nimic pentru deblocarea accesului spre Voina, unde turiștii puteau ajunge cu autocarele sau cu mijloacele auto proprii. Se apropie sezonul estival și este regretabil ca această frumoasă zonă să fie scoasă vreme îndelungată din circuitul turistic. Cu atât mai mult cu cât în punctul cu pricina este și marele șantier hidroenergetic Râușor, care dispune de tot felul de utilaje în stare, cum se spune, «să mute munții din loc». Cred că, printr-o bună colaborare între întreprinderea de drumuri și trustul de construcții hidrotehnice, drumul respectiv ar putea fi deblocat și redat circuitului turistic."

●●●

Corespondentul voluntar ing. Mihai Boghină, din Râmnicu Vâlcea, se referă într-o recentă scrisoare la eficiența activității unei echipe de control al oamenilor muncii din care face parte. „Revenind după ceva luni, împreună cu echipa de control, la Complexul comercial Nord din municipiu, ne relatează el, am constatat cu satisfacție că neajunsurile semnalate anterior au fost analizate cu răspundere de conducerea ICS «Alimentara», luându-se măsuri de înlăturare și prevenire a lor. Astfel, s-a renovat și s-a asigurat o bună funcționalitate centrului de vânzare a cărnii și laptelui, s-a pus în funcțiune instalația de distribuire a uleiului, s-a pus faianță pe pereții care erau deteriorați, s-a renovat grupul sanitar, s-au reparat și se asigură buna funcționalitate a cântarelor, s-a făcut ordine și curățenie în interiorul și exteriorul dulapurilor și lăzilor frigorifice, precum și în rafturile și mesele raioanelor de vânzare, s-au ordonat materialele în depozitul unității, s-a asigurat personalului unității echipamentul sanitar necesar etc. Totodată, conducerea întreprinderii comerciale a luat măsuri riguroase în cazul celor vinovați de manifestările de indisciplină în ce privește servirea cumpărătorilor sau de lipsa de ordine și curățenie ce a existat.

●●●

Nu de mult, la redacție a sosit o scrisoare din partea asociațiilor de locatari numărul 1, 2, 4 și 24 din Caransebeș, în care ni se aduce la cunoștință o situație greu de priceput. Pentru că este vorba de tărăgănarea punerii în aplicare a unor îndatoriri impuse de lege.

Pe scurt, lucrurile stau în felul următor: în conformitate cu legea, cu indicațiile ferme ale forului tutelar – întreprinderea județeană de gospodărire comunală și locativă – și cu înseși clauzele stabilite prin contract. Exploatarea de gospodărie comunală și locativă (EGCL) Caransebeș avea obligația să instaleze, în punctele termice, aparate de măsură a consumului. Evident, pentru a se urmări folosirea ei chibzuită, în limitele stabilite de normele legale, obligație de care însă amintita unitate nu s-a achitat, cu toate insistențele asociațiilor de locatari și criticile formulate în cadrul adunărilor cetățenești, cu diferite alte prilejuri. Urmările nu sunt greu de presupus: la un consum nemodificat, sumele achitate de asociații pentru furnizarea agentului termic au crescut vertiginos de la un an la altul.

EGCL – Caransebeș, în loc să repare instalațiile și să monteze aparate de măsură, care să înregistreze în mod corect consumul, a recurs la niște calcule „estimative" în care sunt luate în discuție toate consumurile nejustificate, pierderile și risipa în propriile instalații. În felul acesta, deficiențele în activitatea întreprinderii respective sunt suportate în mod nejustificat de locatari. Asociațiile de locatari afiliate centralei termice nr. 3 din Strada Cazărmii, văzând că cei de la EGCL refuză practic să rezolve problema, au cumpărat și montat, pe cheltuiala lor, un asemenea aparat. Dar în loc să fie sprijinită această inițiativă, a apărut o altă dandana! Amintita întreprindere nu-l „recunoaște": cică nu e... omologat. Deși e produs de o unitate specializată de stat care oferă toate garanțiile de calitate.

Cum poate fi explicată o asemenea atitudine? Așteptăm însă nu explicațiile, ci rezolvarea problemei. Adică măsurile cuvenite.

●●●

Meșterul este la dispoziția clientului sau clientul trebuie să alerge după meșter? O întrebare fără sens, veți zice. Sigur că meșterul, adică cel ce lucrează în sectorul prestărilor de servicii, trebuie să stea la dispoziția cetățeanului. Și totuși mai sunt destule cazuri când lucrurile sunt înțelese pe dos. Așa rezultă și din scrisoarea trimisă redacției de Stelian T. din Strada Școala Floreasca nr. 2, din Capitală, care, adresându-se unității aflate în imediata apropiere (Strada Hatmanul Arbore) a cooperativei „Metalocasnica" pentru a i se repara un aparat electric, s-a izbit de această anacronică mentalitate.

„Unitatea, abia ieșită din renovare, părea să nu fie năpădită de clienți, așa că am sperat într-o maximă promptitudine, ne scrie S.T. Mi s-a luat adresa și după două zile a venit un meșter, pe nume Virgil. Spre mirarea mea, nu prea era pregătit cu sculele necesare pentru reparație. Mi-a cerut o șurubelniță, apoi un clește, apoi... un cuțit. Când să monteze piesa nouă, șuruburile s-au dovedit a fi prea groase. Fuga la unitate după altele mai subțiri. În fine, a înlocuit piesa defectă, a tăiat chitanța (nr. 970.505) pentru 131,40 lei manoperă, deplasare etc. și 61 de lei pentru piesa respectivă. Dar n-a mai avut răbdare să se convingă dacă, în urma intervenției lui, aparatul funcționează, plecând foarte grăbit. Iar aparatul nu funcționează."

Ce a urmat? Cetățeanul a mers de atunci – din 4 februarie a.c. – zi de zi la unitatea respectivă. Pentru a obține o nouă vizită a meșterului. De fiecare dată i s-a promis că „sigur mâine va veni!". A stat o săptămână blocat în casă în zadar. Exasperat, într-o bună zi, s-a dus la șeful unității. „Ați cam făcut cărare pe la noi, constată el ironic ascultând reproșurile clientului. Dacă vorbeați cu mine de la început...", a urmat altă promisiune; chiar în aceeași zi va veni neapărat cineva să dreagă ce trebuia dres din capul locului. N-a precizat însă ce înseamnă „astăzi", pentru că din nou au trecut niște zile, încât păgubașul se întreabă „dacă nu cumva se așteaptă trecerea celor trei luni, cât este garantată reparația". În aceste condiții întrebarea de la începutul acestor rânduri nu mai pare de fel nelalocul ei.

Rodica ȘERBAN

Scînteia, nr. 14484 din 1989

RADIOGRAFII CULINARE

Diversificarea preparatelor culinare

În ziarul Viața nouă, din Galați, în februarie 1989, redactorul Dimofte Bourceanu abordează problema diversificării sortimentale și calitative a preparatelor culinare. El aduce în discuție .Chemarea la întrecere, adresată de Organizația Județeană Galați a PCR tuturor organizațiilor județene de partid și a Municipiului București. Această întrecere avea drept scop luarea de „măsuri pentru diversificarea sortimentală și calitativă a producției de preparate și semipreparate culinare și depășirea cu 5% a prevederilor din programele aprobate". În scopul îndeplinirii acestei importante sarcini, iată ce evenimente se desfășurau atunci, spuse cu un limbaj inconfundabil, specific momentului: „Colectivul județean de conducerea programelor de producție culinară desfășoară largi acțiuni menite să pună mai bine în valoare fondul de marfă existent în unitățile de alimentație publică și în cantinele muncitorești, să crească într-o măsură cât mai mare ponderea producției culinare în totalul consumului".

În cadrul acestor acțiuni, se înscria și organizarea unor expoziții de preparate culinare și produse de patiserie-cofetărie cu vânzare la două restaurante reprezentative ale ICSAP – Dunărea și Aeroport, unități amplasate în mari cartiere ale Galațiului. Acestea trebuiau să ofere zilnic la liniile cu autoservire, în anexele lor de tip „Gospodina", un sortiment bogat, larg diversificat de preparate și semipreparate culinare, încorporate atât de meniuri, cât și gata pregătite pentru a fi servite la domiciliu. „Modul cum au fost concepute aceste expoziții demonstrează că stă în putința unităților de alimentație publică de a realiza preparate și semipreparate culinare mult solicitate și apreciate de consumatori, că nu lipsesc măiestria și puterea lucrătorilor în susținerea ideii, potrivit căreia și din legume, pește, paste făinoase, orez, carne de pasăre, ciuperci și ouă se pot pregăti mâncăruri bune, gustoase la prețuri acceptabile", consemnează reporterul.

Când vine vorba despre preparatele culinare care s-au epuizat rapid, pentru că au fost frumos etalate, registrul verbal se schimbă: „Și cum să nu fie solicitate deliciosul ghiveci, sărmăluțele în foi de varză cu orez sau apetisantul șnițel cu legume, saramura și plachia de pește, crapul pe varză ori salatele boeuf, à la rus și orientală, când sunt bine pregătite și servite în condiții ireproșabile de igienă?".

Și cum de la astfel de evenimente nu puteau să lipsească întrecerile (chiar și fără miză), reporterul afirmă că: „Între bucătarii, cofetarii și patiserii celor două unități gazdă a expozițiilor s-a dat o adevărată întrecere, sub genericul «Cine realizează o gamă cât mai variată de produse culinare cu legume și produse de cofetărie-patiserie?»". Cu precizarea că: „Un câștigător sigur a fost publicul consumator, care dorește ca toate sortimentele prezentate în cadrul expoziției să se regăsească zilnic, prin rotație, la liniile cu autoservire și la «Gospodina»". Cele 40 de produse de cofetărie realizate în laboratorul „Aeroport" se pare că au fost cele mai atractive.

Și revenim la preacunoscutul limbaj, din seria: „să facem totul...": „Apreciind așa cum se cuvine strădania colectivelor de la restaurantele Aeroport și Dunărea pentru a continua diversificarea sortimentală și calitativă a preparatelor culinare, conducerea ICSAP va trebui să generalizeze experiența acestora în toate unitățile, să urmărească permanent modul cum se realizează programul județean de producție culinară". Din articol aflăm că există și o pondere a folosirii legumelor în alcătuirea meniurilor, în pregătirea semipreparatelor, pentru desfacerea lor la domiciliu: un kg de carne la 5 kg de legume.

În preocupările conducerii ICSAP urma să se afle și arondarea școlilor, îndeosebi a celor care nu dispun de cantine proprii, pe lângă unitățile de alimentație publică. Tot în școli urma să se organizeze puncte de desfacere a produselor de patiserie într-un sortiment cât mai diversificat.

Carmen DRĂGAN

vremea

Vremea a fost caldă și în general instabilă, iar cerul temporar noros. Au căzut precipitații, mai ales sub formă de ploaie, care au avut caracter de aversă, pe arii relativ extinse, mai ales în vestul, centrul și nordul țării. Pe alocuri, cantitățile de apă au atins și depășit 15 litri pe metru pătrat în 24 de ore.

Vântul a prezentat intensificări în estul țării și la munte. Minimele au fost cuprinse, în general, între 0 și 10 grade. În București, vremea a fost caldă și în general instabilă, iar cerul parțial noros. Temporar a plouat.

Vântul a suflat slab până la moderat, iar temperaturile minime au oscilat între 0 și 4 grade, iar cele maxime între 7 și 11 grade. În sud-estul țării, mai ales dimineața, s-a produs ceață.

tv 25 februarie 1989

13:00 Telex
13.05 La sfârșit de săptămână. Crenguță verde de brad. Melodii populare interpretate de Nicolae Sabău, Maria Macovei, Mihai Călușaru, Auelia Popescu-Preda
România pitorească. Locuri de popas în județul Neamț. Reportaj de Mădălina Tudor
Gala desenului animat
Tineri laureați ai Festivalului național „Cântarea României": Olga Bolocan (pian)
Cântecul cuvintelor. Moment poetic. Recită actorii Monica Mihăescu și Sorin Postelnicu
O melodie cu Mirabela Dauer
Farmecul muzicii. Interpretează Lucia Țibuleac
Marile momente ale baletului
Din Filmoteca de aur TV
Telesport
Autograf muzical: Eva Kiss.
Redactorii ediției: Tudor Vornicu, Ana Potră
14.45 Săptămâna politică
15.00 Închiderea programului
19.00 Telejurnal
19.25 Sub tricolor, sub roșu steag. Versuri patriotice, revoluționare. Redactor Lucia Chirilă. Regia Eugen Todoran
19.40 Teleenciclopedia
Castelul Huniazilor.
Aventura cunoașterii: holografia
Mediul și viața.
Redactori: Cornelia Rădulescu, Ioan Ionel
20.10 Să nu uităm să iubim trandafirii... Romanțe și melodii de neuitat. Redactor Florentina Satmari
20.50 Film artistic. Justițiarul
22.20 Telejurnal
22.30 Închiderea programului

Slalom

ORIZONTAL: 1) Final de partidă avantajos. 2) Spectacol de gală al unor debutanți. 3) Pregătiți pentru ieșire – Titlu de proprietate. 4) Tineri timizi la debut! – Au locuri rezervate la tribună. 5) Nu se simte bine... în felul lor – Aproape nouă. 6) Înainte... tot înainte – Se află permanent pe capul nostru (pl.). 7) Debutant la masa regilor – Lucrare de stat. 8) Tip grozav de mititei – Se potrivesc la bătaie (sg.). 9) Mică... sau mare în țărie – Cupa cupelor. 10) Cuvânt rar menționat la „Poșta redacției".

VERTICAL: 1) Certificate de naștere (sg.) – Dat în clocot. 2) Petrecere cu peripeții. 3) Poartă în spate (pl.) – Puiul pădurii. 4) Se poartă ca un tată cu copiii altora – Articole de roată. 5) Merg la vânătoare... fără armă – Dispoziție de executat. 6) Drum marcat – Codașe la călărie. 7) Te fac să roșești – Scor final! 8) Geam deschis! – Cinstite cum se cuvine. 9) Exemplare de marcă într-o colecție. 10) Emisiune omagială.

1	2	3	4	5	6	7	8	■	10
2									
3							■		
4		■							
5					■				
6	■			■					
7			■						
8						■			
9				■					
10								■	

Revista Rebus, nr. 14/1989

anunțuri

CERERI ȘI OFERTE DE SERVICIU

Oficiul de Gospodărie a apelor al municipiului București încadrează urgent în condițiile Legii 12/1971, pentru lucrări din Capitală și Sector agricol Ilfov, următorul personal: ingineri construcții hidrotehnice, electricieni de medie tensiune, personal navigant și muncitori constructori. Relații la compartimentul personal-învățământ.

CIPEET – București încadrează conform Legii 12/1971 revizori contabili cu buletin de București. Relații suplimentare la CIPEET – Serviciul Personal.

Intreprinderea de Bere București, Cal. Rahovei nr. 157, Sect. 5, încadrează urgent conform prevederilor legale: inginer constructor, instalator, paznic, impiegat CF.

Gospodăria Economică de Vânătoare și Pescuit Sportiv, București, Str. Vâlsănești nr. 3, Sector 3, încadrează în condițiile Legii nr. 12/1971 muncitori necalificați, vârsta de până la 30 de ani, paznici.

Unitate economică de stat cu sediul în București, Str. Dionisie Lupu nr. 68, Sect. 1, încadrează de urgență revizori contabili, cu studii superioare, în condițiile Legii nr. 12/1971.

VÂNZĂRI

Vând bibliotecă „Luceafărul", garnitură hol Olguța, măsuță, recamier, pătuț lemn, balansoar copil, lustre, machete, rame tablouri, aparat foto „Seagull", exponometru, diverse.

Hol Sanda, salonaș stil, oglindă, candelabru, fotolii deosebite, tăvi, tacâmuri, cristale, rame, pentru tablouri.

Vând ceas constatator Benzing – pentru porumbei.

Televizor Opera stare perfectă, storcător fructe, etolă nurci, haină iepure lungă, albă nouă.

Covor manual, casetofon auto, lustră sticlă, sobă electrică, amplituner Delia, radio Telefunken, patefon cu plăci.

Lange, Caber, cort Alpinism, piolet cățărare, cordelină, schiuri, ciocan gheață.

amintiri

Vin Alba Iulia sec, fermentat după rețetă franțuzească, produs exclusiv în România

Scînteia JURNALUL ROMÂNIEI 1989 – ACUM DOUĂZECI DE ANI

Director: Marius Tucă **Editori:** Lavinia Betea (șef secție Istorie recentă), Cristina Diac, Florin Mihai, Ilarion Țiu (redactori secția Istorie recentă) **Design:** Ioana Bindea **Redacția:** Ionela Gavriliu, Paula Anastasia Tudor, Cristinel C. Popa, Carmen Drăgan, Ramona Vintilă, Eliza Dumitrescu, Alexandra Zotta, Adela Cristina Teodorescu **Fotografii:** Arhivele Naționale, AFP/Mediafax **Telefon:** 021 318 20 37 **e-mail:** istorie.recenta@jurnalul.ro **Layout:** Ramona Badea **Procesare imagine:** Ileana Caloteasa, Robert Tătaru, Răzvan Tucă **Corectură:** Corina Ialgoczi, Daniela Ionescu, Emanuela Bargan **Tiparul executat la:** Tipografia INTACT

Pagini realizate cu sprijinul AGERPRES